List 26. **NOVICE** Tečaj XXVII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 30. junija 1869.

Gospodarske stvari.

Postava od 24. maja 1869. leta,

kako naj se uravná zemljiški (gruntni) davek.

Danes podajamo častitim svojim bralcem eno najvažnejših postav, kar jih je izdelal sedanji državni zbor — namreč postavo o zemljiškem ali gruntnem davku.

Za kar se je kranjski deželni zbor že toliko let na vso moč poganjal, da bi se zemljiški davek na Kranjskem predrugačil, ker je sedanji veliko prevelik, tako sam na sebi, kakor v primeri k drugim deželam, to se ima zdaj zgoditi. Državni zbor je izdelal postavo, da ima biti nova cenitev (novo šacilo) za zemljiški davek in sicer po vseh deželah na enkrat, in da se napravi nov kataster na čisto novi podlagi.

To delo bo potrebovalo do svojega konca kaka tri leta.

Poglavitni razloček med starim in novim katastrom bo pa ta: Starega so delali inženirji in merjalci sami, ljudí niso dosti ali nič prašali; pri novem katastru bodo pa ljudje, to je, tisti, ki zemljiški davek plačujejo, imeli prvo in poglavitno besedo. Komisije namreč, ki bodo imele katasterska dela na skrbi, bodo skozi in skozi tako sestavljene, da davka plačevalci bodo imeli v njih večino. Možje cenilci (šacevalci) bodo od teh komisij iz svoje srede izvoljeni.

Toraj brez skrbí rečemo, da bodo po novi postavi davka plačevalci sami v svojih rokah imeli svojo srečo, in da bo pri njih stalo, ali bo novi kataster, to je, podlaga, na kteri se bo zemljiški davek odmerjal, deželi pravičen in primeren ali pa ne.

Da pa se bodo ljudje pri tem delu znali prav ponašati, in da bodo pri cenitvi vedeli pravo zadeti, zato se je treba dobro pripraviti, — treba je postavo na tanko poznati, in na tanko prevdariti vse okoliščine, na ktere se mora pri cenitvi vsacega zemljišča gledati.

Zato prosimo svoje častite bralce, posebno prečastite duhovne gospode in vse bolj izučene rojake, naj skrbno preberó in premislijo to postavo, naj se pogovoré o nje pomenu in pravemu smislu med seboj in s zvedenimi možmí, in naj se na vse straní dobro pripravijo, da bodo ljudí, ko pride čas, znali prav podučiti in jim pravo svetovati. Zakaj zdaj bo priložnost deželi težko breme neprimernega zemljiškega davka zlajšati.

Nemškutarji, to slišimo vsak dan, nam lažnjivo očitajo, da se „Novice“ in narodni časniki kakor tudi narodnjaki naši le za jezik kavsajo in ravsajo, za druge potrebe naroda našega pa jim ni mar. Vsak pošten človek vé, da je to očitanje le sleparstvo nevednih ljudí. Vsak pravi rodoljub ima skrb za blagor in srečo svoje dežele na vsaka stran, a on tudí vé, da smo zgubljeni, če se v zadevah, ki se tičejo sreče ali nesreče vsake dežele, ravná v tujem jeziku, ki ga ne razume narod. Le vprašajte nemškutarje: koliko so vam, naj si bodi v gospodarskih, obrtnijskih ali kakoršnih koli znanstvenih rečéh, bukev spisali, da bi se narod naš iz njih učil in za drugimi narodi ne zaostajal? Le vprašajte jih: koliko vas bodo podučili, kako se imate gruntni gospodarji ravnati, kadar se bode začela izvrševati važna nova gruntna postava? Da potezanje za obveljavo narodnega jezika ni jalova sanjarija, pokazalo se bode tedaj zdaj, ko bo šlo za to, da se gruntni davki nam olajšajo; to bode pa le mogoče, da se bolj izučeni rodoljubi z narodno našo duhovščino zedinijo in kmete naše podučijo najprej v tem, da razumejo postavo, pa tudi to, kar jim bodo „Novice“ pozneje razlagale. Postava se glasí tako-le:

Oddelek I.

Splošna načela.

§. 1. Na kaj se naklada zemljiški davek.

Zemljiškemu davku je podvržena vsaka zemlja, ktera se more po kmetijsko uživati, in sicer tudi takrat, ko se ne uživa tako, temuč je namenjena za drugo rabo, ktera je pa ne storí davka proste.

§. 2. Kaj je zemljiškega davka prosto.

Zemljiškega davka ne plačujejo:

1. Zemljišča, ki nič ne rodé (neròdna zemljišča).
2. Močvirja, jezera in ribniki (bajerji), ako se po kmetijsko ne obdelujejo, in tudi iz ribštva, trstja ali šote nobenega užitka ne dajejo.
3. Javne (vsem odprte) steze in kolovozi, volarske in vlačugarske poti in ceste, javni prostori po vaseh, trgih in mestih in pri cerkvah, in ulice, potem prekope in vodovodi, ki služijo občnim namenom, in struga od rek in potokov.
4. Javna pokopališča, dokler se ne obrnejo v kak drug namen.
5. Stavišča (selišča) in dvorišča (borjači, jegna).
6. Prostori, na kterih morsko sol delajo.

§. 3. Kaj je začasno zemljiškega davka prosto.

Začasno prosta zemljiškega davka so pusta zemljišča ali taka, ki so po naravskih (naturnih) prigodkih neròdna postala, ako se na novo zdelajo, da rodé, skozi 10 let, kadar se pa visokolesni gozdi z novega napravijo, skozi 25 let od leta, ko se popolnoma zdelajo.

§. 4. Kako se zemljiški davek ustanovi in razdelí.

Glavni s postavo ustanovljeni znesek vsega zemljiškega davka naj se po primeri najdenega čistega

prinosa (prihodka) od davku podvržene zemlje enako razdeli na vsako deželo, oziroma na vsako davkovsko občino in vsako zemljišče.

§. 5. Čisti prinos ali prihodek.

Za čisti prinos se ima tisto, kar ostane, ko se obdelovalni in dobivalni stroški (to je stroški za obdelovanje zemljišča in za dobivanje pridelka) odbijejo od grobega doneska, in ki se od rabnih zemljišč stanovitno dobivati more (§. 19.).

Čisti prinos se najde po precenitvi in vcenitvi. Zastran tega, kako so zemljišča obdelana, naj se pri precenitvi, s ktero se išče čisti prinos, vzame, da so skozi po srednje (po splošni navadi) obdelana.

Na lastninske razmere ali okolnosti in na kmetijsko zvezo enega zemljišča z drugimi ali pa z obrtnijskimi napravami se nič ne gleda.

Tudi se ni ozirati ne na bremena in davščine, ki so na zemljiščih, ne na pravice ž njimi zvezane.

§. 6. Kako se odpuščajo davki ob nesrečah ali uimah. Kdaj se začne pobirati davek po tej postavi.

To, kako se odpuščajo davki zavolj kake nesreče (uime), kako je skrbeti za to, da se zemljiškega davka kataster v razvidu ima, po tem, odklej se bo pobiral zemljiški davek po le-ti postavi; to se bo ustanovilo s posebnimi postavami.

Oddelek II.

Zvrševalci.

§. 7. Središna vodba.

Najvišo vodbo cenitvenih opravil bo imel finančni minister, ki postavi središne (osrednje) nadzornike, da bodo gledali na cenitvena dela v vsaki deželi.

Pod predsedstvom finančnega ministra ali njegovega namestnika se napravi središna (osrednja) komisija z odločevalnim glasom za namen, ki ga ta postava (§. 39) piše.

Središna komisija bo imela razen predsednika še 36 udov, od kterih izbere finančni minister 12, v ktere so pa tudi središini nadzorniki všteti; 6 udov izbere gospôska, 18 udov poslanska zbornica za čas, dokler cenitev trpí. Udje, ki pridejo na poslansko zbornico, volijo se tako, da izvolijo za Česko in Galicijo po 2, za druge, na državnem zboru zastopane kraljevine in dežele pa po enega uda poslanci iz teh dežel, a poslanci iz Trsta in Istre volijo skupaj enega. Udom središine komisije postavi finančni minister in izvolite gosposka pa poslanska zbornica, poslednja tako, kakor je gori rečeno, ravno toliko namestnikov za čas, dokler cenitev trpí. Zbornici državnega zbora pa pri svoji volitvi ni da bi morali iz svoje srede voliti.

Za poročevalce središne komisije, ako se za kak primerljej kaj druzega ne sklene, bodo uradniki, ki jih finančni minister postavi, kteri pa, če niso komisijni udje, nimajo odločevalnega glasú. Središna komisija ima pravico, da si, če je treba, privzame zvedence s posvetovalnim glasom.

§. 8. Deželna komisija.

Za cenitvena opravila vsake dežele se postavi po navadi pod predsedstvom političnega deželnega poglavarja ali njegovega namestnika deželna komisija, v kteri bo razen predsednika še šest do deset udov z odločevalnim glasom; od teh pokliče eno polovico finančni minister in sicer najmanj pol iz plačevalcev zemljiškega davka, drugo polovico pa izvoli dotični deželni zastop (zbor).

Komisijskim udom postavi finančni minister, oziroma dotični deželni zbor ravno toliko namestnikov po ravno tistem načinu.

Poročevalca deželne komisije izbere finančni minister, ali on, če ni komisijski ud, nima odločevalnega glasú. Deželna komisija za kake primerljaje tudi lahko posebne poročevalce postavi, ter ima pravico, če je treba privzeti si zvedence s posvetovalnim glasom.

Deželna komisija ima razen pravic in dolžnosti, ki ji po tej postavi posebej prihajajo, gledati na to, da se precenitev in vcenitev v deželi povsod enako opravlja, ter naj iz tega namena po poslanih svojih udih na tanko pozvé zemljine in kmetijske okoliščine svoje dežele in sosednjih deželá, in odpravi napake, če se ktere pokažejo.

V tistih deželah, v kterih se zavolj njihove velikosti precenitev ne more po eni deželni komisiji opraviti, naj se postavijo deželne podkomisije, ki naj se sestavijo takisto, kakor deželne komisije.

V tem primeru se pa tako deželni komisiji, kakor podkomisijam odkaže poseben okrog, v kterem ima vsaka njih svojo nalogo, samostojno spolnjevati.

Deželna komisija ima pa vrh tega še dolžnost, da vselej vé, kako dela deželnih podkomisij napredujejo, in da vsaki predlogi, ki jo podkomisije pošljejo do središne komisije, pridá svoje mnenje z ozirom na celo deželo.

Postaviti deželne podkomisije, odmeriti vsaki njeno okrožje, določiti, koliko udov bodo imele deželne komisije in podkomisije, to gré finančnemu ministru, ki se zmeni popred z dotičnim deželnim odborom.

§. 9. Okrajna — cenilna komisija.

Cenitvena opravila vsakega cenitvenega okraja se izročé cenilni komisiji pod predsedstvom enega načelnika ali njegovega namestnika, ktera dva izbere finančni minister.

Ta komisija šteje razen predsednika še osem udov, ki bodo imeli odločevalen glas. Štiri nje ude izbere finančni minister, ki mora pa vsaj dva izmed plačevalcev zemljiškega davka cenitvenega okraja vzeti.

Enega uda izvolijo tisti posestniki iz cenitvenega okraja, ki največ zemljiškega davka plačujejo; tri ude pa, če ima dežela okrajne zastope, okrajni odbori.

Kjer je v enem cenitvenem okraju več okrajnih zastopov, tam stopijo vsi okrajni zbori v en voleči razdelek.

Kjer ni okrajnih zástopov, tam izvolijo tri ude občinska starešinstva (županstva) cenitvenega okraja.

Volilno pravico imajo med posestniki, ki največ zemljiškega davka plačujejo, tisti, kteri plačujejo skup $^1/_6$ vsega zemljiškega davka v cenitvenem okraju, in ko bi takih bilo več ko 20, ima to pravico prvih 20, ki največ tega davka plačujejo.

Prav tako se izbere tudi ravno toliko namestnikov po finančnem ministru, oziroma po volečih razdelkih.

Komisijske poročevalce za opravila kmetijske in gozdne cenitve postavi finančni minister; ali oni, če niso komisijski udje, nimajo odločevalnega glasú. Kadar pojde za gozdno cenitev, sme si komisija privzeti gozdarske izvedence.

§. 10. Vladni opravniki (organi).

Opravniki, ki jih finančni minister za deželne in okrajne cenilne komisije postavi, morajo, ako je koli mogoče, biti domači iz tiste dežele, vsikakor pa taki ljudje, da so z ozirom na kmetijsko izvedenost, kakor tudi z ozirom na jezike, ki so v cenitvenem okraju navadni, popolnoma kos svoji nalogi.

§. 11. Mérjalci (mérci).

Tako deželni, kakor okrajni cenilni komisiji se za zemljemerska opravila pridajo merjalci, kolikor jih bo treba.

§. 12. Kdaj smejo komisije sklepe delati in kako jih delajo.

V vsako komisijsko sejo mora predsednik vse ude, in ako je kteri za stanovitno zadržan, njegovega namestnika povabiti.

Komisija je ustanovljena in sme (je zmožna) sklepati, ako je razen predsednika vsaj polovica udov pričujočih. Ako bi se pa v eni seji ne moglo sklepati za to, ker je premalo udov prišlo, naj se v prihodnjo sejo vsi udje pismeno povabijo s pristavkom, da se bo v ti seji sklepalo brez ozira na to, koliko jih bo pričujočih.

Komisije delajo sklepe z nadpolovično večino glasov tistih, ki so pričujoči. Ako so glasovi enako razdeljeni, obveljá tista misel, kteri predsednik pritrdi. Ako ni moči dobiti nadpolovične večine glasov, naj se glasovi za najvišo številko prištevajo glasom za najbližo nižo številko, dokler se za to ne dobí nadpolovična večina glasov.

§. 13. Dnina in potnina.

Komisijski udje in privzeti izvedenci smejo, ako niso po opravilu državnih uradnikov zraven, za tiste dni, ko imajo res opraviti pri komisijskih ogledih in posvetovanjih, iskati pri središni komisiji 10 gold., pri deželni komisiji 6 gold. in pri okrajni cenilni komisiji 3 gold. dnine; tudi jim gré povračilo voznih stroškov, ki so zavolj teh opravil potrebni, in sicer 1 gold. za vsako miljo.

Zastran tega, kaj imajo iskati državni uradniki, kteri imajo pri komisijah opraviti, naj se ravná po obstoječih pravilih.

§. 14. Odkod se plačujejo stroški za precenitev in vcenitev.

Tako ta plačila, kakor tudi vse druge stroške za precenitev in vcenitev bo trpel državni zaklad.

(Dalje prihodnjič.)

O kmetijski obrtniji.

Spisal Rihard Dolenec.

(Dalje.)

A. O lanenem semenu.

3. pismo.

Lanu pristojno zemljišče, setev in druga dela do ruvanja.

Lanu je ugodno srednje, ne prevroče pa tudi ne premrzlo podnebje; to je tako, kakoršno v goratih deželah nahajamo, kjer tudi v resnici lan najbolje storí.

Zemlja ne sme biti prevroča pa tudi prehladna ne; posebno dobro tekne vlažen ne prerahel soldanast svet; ne prevlažen ilnat svet je tudi dober. Na mahu pa nikakor noče koristiti, kar mnogo skušenj spriča. Tudi na ljubljanskem mahu (močvirji) se je že poskušalo lan vsejati; izid mi sicer ni znan, pa vendar sumim, da se ni sponesel; kajti mah je lanu sploh prerahel, in vrh tega se zavoljo črne barve po vročini zelo zgreje. Tudi se požrešne zemeljske bolhe veliko raje izplode kakor na kakem drugem svetu.

H gorkoti zemlje pa tudi gnoj dosti pripomore; on jo lahko tako segreje, da lan na nji zgorí. Zatega voljo ne bo noben skušen gospodar lanú na iz nova gnojeno njivo sejal; ako tudi popolnoma ne izostane, vendar je zelo neenak v rasti. Tam, kamor dosti gnoja pride, je dolg, povsod drugod pa kratek; — poglavitna zahteva lepega in dobrega lanú pa je enaka dolgost. Tudi je lik tacega lanú vedno slabši, in kar je še posebno važno, je to, da se manj prediva kakor na starem gnoju pridela.

Ne more se toraj ničesa boljega priporočati, kakor to, da se lan seje po rastlinah, kterim je bilo dobro gnojeno, ktere njivo tudi čisto brez plevéla pusté, toraj po korenstvu.

Prav dobro se lan sponaša na novini po detelji, prahi, sočivju in žitu. Od žita je lanú ječmen najslabši sprednik.

Lan zahteva dobro pognojen svet; naj mu bo pa še tako ugodno postreženo, vendar ga tako izmolze, da se koj sledeče leto vsejani lan celó nič ne sponese. Skušnja učí, da je treba, da lan saj še le čez 4 leta na isto zemljo pride. V Belgiji med lan sejejo deteljo, čez 5 let deteljo podorjejo in zopet lan nasejejo.

Da mora biti za lan namenjena njiva zeló skrbno pripravljena, vé vsak, kdor je le kadaj lan sejal. Svet naj bode plevéla prost, pri dobri moči in tako rahel, da se koreninice brez težave vriniti morejo. Da se pri nas v tem skoro vsak gospodar pregreši, temu je kriva slaba navada, po kteri se za vsak pridelek le po enkrat orje. Na Nemškem in sploh povsod, kjer je kmetijstvo že na viši stopinji, orjejo že za žita ali za kar si bodi po večkrat. Na primer za jaro žito se orje enkrat v jeseni in drugič na spomlad. Pred setvijo se njiva lepo poravná in povleče, po setvi se zopet povleče in če treba tudi povalja. Lanú vsejanemu po žitu pa orjejo celó trikrat, in to saj enkrat pred zimo. V Belgiji, kjer večidel lan ovsu ali pa krompirju sledí, že ovsu 8 do 10 palcev globoko orjejo in potem še z lopatami zemljo na kacih 15 palcev zrahljajo. Vrh tega pa lanú še enkrat na jesen in drugič na spomlad orjejo; koj na drugo brazdo sledí setev, kajti izvedelo se je po skušnjah, da ni dobro, ako se zemlja pred setvijo osuší.

Večkrat se pripetí, da za lan ni sposobnega svetá, kjer se morebiti vprvič seje in ni nobena njiva zadosti gnojena. Tù se lahko z gnojem pomaga, ki se mora pa že v jeseni podorati.

Kedar je njiva popolnoma pripravljena, potem pride setev na vrsto.

Ta se pa od že omenjene semenske odločuje, ker ima ves drug namen, namreč ta, da se izvrstni lik doseže, ne pa izvrstno seme.

Seje se od konca marca (sušca) do konca junija (rožnika), kakor je ravno navada. Po izvolitvi časa se tudi razločuje zgodnji, srednji in pozni lan. V krajih, kjer se nimajo slane bati, sejejo ga zgodaj, drugod pa nasprotno kasno. Sploh veljá to: tam, kjer je zavoljo vremena enkrat zgodnji, drugikrat pa pozni lan lepši, je najbolje, ako se vsacega polovica seje.

Kar se množíne semena tiče, vseje se pri eni meri tako, da stojí še enkrat toliko rastlin na enacem prostoru kakor pri dobro vsejani rži. Kjer je pa zrno lanénega semena blizo polovica rženega semena, zato je jasno, da je treba za dobro tretjino več ga vsejati kakor rži, toraj na oral (joh) 3 vagane in pol ali 7 mernikov. Gostejše ali pa redkejše sejati ga ni dobro; ako se gostejše seje, po močnem dežju ali tudi vetru lahko poleže, tako, da se ne more več postaviti, in celó rado se primeri, da pri mokrem vremenu jame gnjiti. Ako se pa redkejše seje, postanejo stebla debela, in lik tudi.

Razun množine semena je pa tudi enakomernost setve prav velike važnosti. Dobra izvršitev leží pa le v rokah sejalca samega; o tem se tedaj ne more kaj več reči. V najnovejši dôbi skušalo se je tudi s sejalnicami ali sejalnimi stroji lan sejati; to je pa

do zdaj le pri skušnji ostalo. Vselej naj se pa seje na povlečeno njívo; setev potem gotovo enakomernejše izpade.

Kdaj da se ima sejati: ali zjutraj ali pa zvečer, to je vse eno; vendar pa imajo eni posebno vero v to, da se zvečer seje in zgodaj drugi dan še le povleče. Koliko da je v tem resnice, vsak lahko sam sodi; vendar naj omenim, kako gospod J. G. Elsner, imenitni šlezki kmetovalec, v svojem spisu „o predivstvu“ to spričati skuša. On pravi: Nekega gospodarja, ko je ravno lan povlačeval, je noč prehitela, tako da je bil primoran si polovico dela za drugi dan pustiti. Drugi dan je res na vse zgodaj ostalo polovico povlekel. Ko je pa jel lan rasti, bil je gospodar zeló osupnjen, ko je videl, da je druga polovica v rašči dosti pred prvo, in še bolj ob času puljenja, ko je tudi dobrčko več lanú na nji pridelal.

Ko je seme pod zemljo, potem je do puljenja le še pletev, in neko delo, kterega pa naši kmetovalci gotovo ne poznajo; to delo se zove slanjanje (den Lein ländern). Pletev naj se prične kakor hitro se plevél prikaže, in naj se ponoví, kolikokrat le treba. Slanjanje, ktero pri nas ni v rabi, je v druzih deželah poglavitno delo (v Belgiji), kjer skušnja učí, da se s tem najdaljši lan z najžlahnejim likom pridela. To delo ni ravno težavno. Vzame se rogovilastih vejic, ktere se tako prisečejo, da ostane roč kak poldrugi čevelj dolg, kteri se spodaj ošpiči; rogli naj bodo 3 do 4 palce dolgi. Take vilice se po celi njivi zasadé, in sicer tako, da molijo malo manj ko za 1 čevelj iz zemlje. Na tako zasajene vilice pridejo dolge palce, na ktere se suhega fraščja redko položí, tako, da je cela njiva z fraščjem preprežena.

Kako važno da je to delo, lahko je razvideti iz tega, ako se vé, da en sam funt iz tacega lanú pridelanega prediva v Belgiji tudi 100 gold. in še več veljá. Se vé, da je na izdelovanju največ ležeče, vendar se pa iz nobenega druzega lanú tako tanjka roba izdelati ne dá kakor ravno iz slanjanega.

Kako da je mogoče s samim slanjanjem tako čislano robo pridelati, to je jasno; saj smo že rekli, da čem gostejše je lan sejan, tem žlahnejši lik dobí. Pregosti lan pa kaj rad poleže in potem gré večidel pod zlo, kar se pa pri slanjanji zgoditi ne more, ker lan raste skozi fraščje, na ktero se naslanja, da mu najhujši dež in veter škodovati ne more. Tako pridelani lik pa ni samo najtanjši, ampak tudi najdaljši je; ni se namreč bati, da bi lan polegal, če tudi se mu enmalo bolj z gnojem postreže, kar je najboljše sredstvo dolg lan doseči.

Ko je enkrat lan zadosti dozorel, je tudi za kmetovalca zadnje delo prispelo, namreč puljenje in sušenje. Zadosti dozorel je pa že lan takrat, kadar je seme še le na pol zrelo; da v nekterih krajih ga pulijo že, med tem ko cvetè; to pa ni prav, ker doseže se s tem sicer zelo tanko, al slabotno predivo.

O puljenju je malo kaj reči, k večemu to, da se stebla ne smejo potrgati, ampak s koreniko vred izpuliti.

Sušenje se izvrší ali na njivi sami, al pa, kar je še bolje, na kacem strnišču.

S tem je končano kmetovalcevo delo, v smislu, kakoršnega smo razodeli. Zdaj prestopimo na daljno izdelovanje, ktero pa že v kmetijsko obrtnijo spada.

(Dalje prihodnjič.)

Naznanilo novega časnika o svilorejnih zadevah.

Naši bralci že vedó, da se je v Gorici ustanovilo na državne stroške poskuščevališče svilorejno. Ta avstrijskemu svilarstvu zeló potrebni zavod bode, ako se dovolj naročnikov oglasí, začel 1. julija izdajati poseben časnik, ki bode dvakrat na mesec izhajal v nemškem in laškem jeziku, vselej na celi pôli, in bode za pol leta veljal 1 gold. 50 kr. Kakor prvi list, za poskušnjo izdani, kaže, bode obsegal vsa dela omenjenega poskuščevališča, skušnje druzih svilorejcev tudi vnanjih, laških in francoskih, pa tudi vse, kar bode c. kr. ministerstvo kmetijstva storilo za povzdigo sviloreje domače itd. Iz tega vidijo bralci, ki so nemškega in laškega jezika zmožni, da za majhni denar dobó časnik, ki jim bode poročal o vsem, kar jim je za poduk in razjasnilo potrebno. Časnik ta se tedaj že sam po sebi priporoča, priporočamo ga jim pa tudi mi, kterim bode dobro služil, da važnejše reči tudi našim svilorejcem, ki niso nemškega jezika zmožni, poslovenimo v našem domačem jeziku. Naročnina se pošilja v Gorico na „k. k. Seidenbau-Versuchsstation“.

Politične stvarí.

Politika avstrijskih narodov in avstrijska narodna politika.

Prevdarka vreden spis beremo pod tem naslovom v dunajskem časniku „Reform“, kteri z mirno besedo, zrelim prevdarkom in zmirom s pravim avstrijskim srcem pretehtuje zadeve našega cesarstva. Naj „Novice“ iz njega posnamejo nekoliko vrstic.

Vesela, prav vesela resnica je — pravi — da dandanes tudi narodi avstrijski delajo politiko. Več stoletij ni jim bilo dovoljeno besede vmes govoriti, sukati so se morali brezvoljno, kakor je vladna politika hotela.

Če pa je vladna politika v poprejšnjih časih marsikaj hudo zgrešila, to vendar se oni politiki na čast in hvalo mora reči, da je vzdržala Avstrijo kot celoto, — da je vstvarila močno in spoštovano cesarstvo, ki je večkrat po hudih udarcih veliko škodo trpelo, a se vendar zopet kot mogočna država na noge postavilo. In ravno pod ministerstvom kneza Metternicha, kteremu se največ graje mora oponašati, je Avstrija bila glava evropejskega državnega reda, Dunaj pa je bil središče politike vsemu svetu.

Vsa prejšnja avstrijska ministerstva so se misli državne celote krepko držala, še le najnovejše ministerstvo Beustovo je popustilo to misel; podvrglo se je politiki enega samega naroda — magjarskega — in je prezrlo politiko vseh druzih narodov; vstrašila ga je velika naloga, da bi bilo iz svobodne različnosti vstvarilo svobodno enoto, in skusilo je, umetno vstvariti dve nesvobodni enoti. To je dvalizem.

Največi pogrešek in največa nedoslednost pri tem je pa ta, da sicer priznava svobodo narodne politike, a da to svobodo le dvema narodoma dati hoče, in to dvema narodoma, ktera ne le sama za-se, temuč tudi obá skupaj sta le manjšina nasproti večini ostalih narodov avstrijskih. Al kaj pravimo: „dvema narodoma?“ Ni res; saj tudi nemški Avstrijanci niso prav in popolnoma ravnopravni, ampak podvrženi so zeló magjarskemu gospodstvu. In da bi to tudi ne bilo in da bi bil dvalizem res prav po natanjčni tehtnici umerjen, mora vendar vsak politikar, ki ne politikuje samo od danes do jutri, spoznati to, da državna naredba, po kteri bi nad mnogimi velikimi, zavednimi, zgodovinsko-upravičenimi, fizično močnimi in duševno izbujenimi narodi le dva naroda imela pravico in svobodo po svoje delati politiko, kteri bi vsi drugi narodi morali le biti povoljni materijal, da taka državna politika ni pravična, ni svobodomisleča, ampak da je duševno in fizično ne-

mogoča. In to kaže že tudi pogled po sedanji avstrijsko-ogerski državi.

Po tem predgovoru se ogleduje „Reform“ po različnih deželah in narodih avstrijskih in kaže, da se nikjer ne kaže zadovoljstvo, in potem pride do tega sklepa:

Ministerstvo Beustovo je starodavno misel državne celote žrtovalo dvalizmu s to željo in s to zahtevo, naj bi narodi sami stvarili enoto in po tem pravo avstrijsko narodno politiko razvili. V tej državni naredbi pa, ktero si je ministerstvo Beustovo dalo po Magjarih sebi in vsem drugim narodom vsiliti, se ta njegova želja izpolniti ne dá; to nikakor ni mogoče; to kaže skušnja še zdaj in bo kazala še bolj.

Naj bi tedaj politikarji vladni in politikarji državnih zborov ta- in unkraj Litave (na Dunaji in v Peštu) nasprotno in po naravi sami mogočno politiko narodov avstrijskih še ob pravem času resno prevdarili in storili to, da bi mogoče bilo vsem avstrijskim narodom, da bi se svobodno in ravnopravno porazumeli o pravi avstrijski politiki in zatrdili državo pod veličastnim krilom cesarja avstrijskega.

Protest kranjske duhovščine.

Protest proti spomenici ljublj. mestnega odbora, ki ga je duhovščina kranjska v nemškem jeziku poslala c. kr. ministerstvu nauka na Dunaj, se po „Danici“ poslovenjen glasí tako-le:

Prevzvišeni gospod!

Po časnikih se je razglasila spomenica, ki jo je poslal ljubljanski mestni odbor slavnim c. kr. ministerstvom notranjih zadév, pravosodja, nauka in deželne brambe gledé obžalovanja vrednih dogodkov, ki so se vršili 23. maj. t. l. v ljubljanski okolici in tudi v mestu.

Po pravici se je zavzela vsa dežela, ko je izvedela iz te spomenice, da prvi in glavni vzrok vseh v njej naštetih nerodnosti je vedenje duhovščine. Ako ljubljanski „Tagblatt“, ki je boje organ tukajšnjega konštitucijonelnega društva, ne poliva le neprenehoma vsega, kar je našemu narodu drago, čestito in sveto, s skelečim lugom zasmehovanja in zaničevanja, temuč še posebno duhovščino obrekuje in črni z vsakoršnimi sovražnimi iznajdbami vse napàk obračaje, morda bi se dale še zamolčati take blodnje časniške razposajenosti, ker je navadno zastonj vsako odbijanje zoper njega.

Vse kaj druzega pa je, ako odbor glavnega mesta proklinjevavno strelo zaničevanja spušča na duhovščino. Od skupščine 30 razumnih mož se smé po pravici pričakovati, da storí tak korak, kakoršen je pošiljatev spomenice štirim slavnim c. kr. ministerstvom, le po zrelem premisliku in še le tedaj, ko se je na tanko o tem posvetovala. Če pa brezozirno obsodi ves stan, ki je skoz stoletja med prvimi podpiral steber nravnega in družbinskega reda, ga celó ovaja in toži pred slavno c. kr. vlado in javnim mnenjem, da se pregreša zoper družbinski red in da zametuje postave, se taka obsodba nikakor ne more prezirati. Ko bi na tako neprizanesljivo teptanje duhovščina molčala, bilo bi to toliko, kakor tla spod sebe prepustiti in pregrešiti se zoper svete dolžnosti, ktere ima do sebe in do vernikov. Zatoraj se drznejo prespoštljivo podpisani to spomenico Vaši Vzvišenosti predložiti, da blagovolite obzir imeti na njo.

Mestni odbor toži duhovščino, da ne spozná svojega poklica za podučevanje in dušno odgojevanje ljudstva. Kakor je osupna ta pripoznava od one strani, od ktere bi se je najmanj nadjali, da je duhovščina poklicana, biti ljudstvu učiteljica in dušna odgojiteljica; kakor je všečna v tej pripoznavi izrečena pritrditev, da ima duhovščina pri ljudskih učilnicah in odgojilnicah najvažniši delež: tako odločno se mora ta neslišana zatožba vsega stanú zavrniti kot djanje vpijoče krivice.

Gotovo res, gojiti v ljudstvu krščansko nravnost in poštenost, ga zmiraj bolj olikovati in izobraževati v vsem vedstvu, ki spada v njegovo okrožje, z eno besedo: nraven napredek — to je bila naloga, ktero je duhovščina od nekdaj skušala pri ljudstvu spolnjevati in jo še skuša. Na to merijo njene pridige, njeni krščanski nauki za odrastle in za otroke, njeno podučevanje v šoli in drugo občevanje z onimi, ki so njeni skrbi izročeni. Tisuč prič bo vsaki dan pripravljenih pričati zvestobo, s ktero se je duhovščina odlikovala v tem svojem delokrogu, pričati dobro imé, ki si ga je pridobila in vtrdila še daleč zunaj mej domače škofije. Njej se ni bati, da bi jo kdo na laž stavil, če trdi, da je ona prva odprla pot izobraževanju slovenskega ljudstva. Izmed ljudstva izrastla, med njim živí in zatoraj dobro pozná njegove vsakoršne potrebe in nadloge, zato naravni nagon srca veleva darovati vse svoje moči pospeševanju dušnega in telesnega blagostanja taistega ljudstva. Duhovščina ravno je prva resno likati začela ljudski jezik, v kterem edino ima narod sredstva za omiko in napredek. Ona ravno je že zdavnej, predno so bile redne šole, ljudstvo brati učila, mu zidala šole, napravljala toliko šolskih zalóg, imela zasebne šole. Duhovščina — ona skrbí za napravo in razširjatev vsakovrstnih ljudskih spisov; privablja s svojim uplivom tisoč udov k Mohorjevi družbi, ktera je ravno v ta namen vstanovljena, ona s tem, da brati velí, poblažuje versko in nravsko čutilo, kakor tudi pristojno zunanje vedenje; ona pa tudi ob enem pospešuje časni blagor ljudstva, ker mu naznanuje vire, iz kterih si more zajemati poduka v raznih gospodarskih oddelkih. Naj le pošlje mestni odbor svoje poročnike med ljudstvo; lahko mu bodo povedali, kako duhovščina pospešuje sadjerejo, napravljaje drevesnice, posebno pa svilstvo zasajaje murbovih dreves, vinstvo v rabo jemaje žlahnih trt, kako obdelovaje puste tla spodbada ljudstvo k enakim poskušnjam in s tem po svoji moči pomaga lajšati britko osodo. Gotovo iz dna srca neradi govorimo o lastnih zaslugah. Le brezmérno dolženje mestnega odbora nas je prisililo, da jih nismo zamolčali. Sicer sami dobro sprevidimo, da še nikakor svoje naloge nismo dovršili, in da imamo še lep kos dela pred seboj, kterega se pa ne branimo, temuč truditi se hočemo, da ga z Božjo pomočjo dokončamo. Tudi nam še na misel ne pride, da bi prezirali unstranske zasluge, ki so si jih drugi za narodno omiko pridobili; vendar pa menimo, da brez žaljenja onih, ki so prijazni pravemu napredku našega naroda, smemo ponosno pred mestni odbor stopiti in ga vprašati, ali se more kak stan v delavnosti za ljudsko omiko in napredek z našim meriti. Posluževaje se tiskarstva in zasebno občevaje z verniki je sijajno delala duhovščina za ta namen, in da bi ga dosegla, ni nikdar vedoma rabila pripomočkov postavno prepovedanih. Nasproti takovim radovoljnim darežljivostim se ne sramuje mestni odbor, duhovščine v očéh krščanske srenje, pred slavno vlado in v javnem mnenju sploh dolžiti, češ, da „ona, ne da bi s krščansko ljubeznijo in z zgledom krščanskega trpljenja v okom prišla neutajljivi surovosti src in zanašanju na telesno moč, svoj zdatni upliv velikrat ravno v nasprotno stran obrača.“ V takem očitanju ni ne duha ne sluha pravičnosti. Če bi kdor si bodi izmed nas v tem času, ko moramo vedno na vse strani oboroženi biti proti najstrupenejšim pušicam obrekovanja, zasmehovanja in zaničevanja, varovaje najsvetejše nedotakljive lastnine človeštva, če bi v tej brambi kteri kako veljavno postavo prelomil, saj nismo izven postave in ne nad postavo, tudi ne zahtevamo izjeme za-se, mestni odbor naj le duhovskega prestopnika po-

stav brez ozira naznani pri dotični gosposki, da se po sodnijski preiskavi resnica prav poizvé in postavam zadosti.

„Mešaje politiko v verstvo“, pravi mestni zbor, „bega duhovščina zdravega in vernega duha ljudstva in jemlje pod ščit duhovske mogočnosti razdraženo počenjanje njegovo“. V ustavno vladani državi že mora tako biti, da se vsak državljan več ali manj zaplete v politično gibanje. Ali hoče edino duhovnu, ki je tudi avstrijski državljan, ki tudi davke plačuje, zabranjeno biti, da bi lastnega političnega mnenja ne gojil? Ali se bo le duhovnu v hudodelstvo štelo to, kar si vsak misleči v pravico lasti? Ali bo le njega preganjanje zadevalo, če hoče postavno uživati ustavne pravice? Kdo ga smé tožiti, dokler dela med mejami postave? Če je te prestopil, naj se dokaže; če pa mestni zbor nima trdnih dokazov v rokah, vtisnjen je neizbrisljiv madež obrekovanja njegovi trditvi, da duhovščina vtikaje politiko med verstvo bega zdravega in vernega duha ljudstva, jemlje pod ščit duhovske mogočnosti razburjeno počenjanje njegovo, in da namerja podivjačiti ljudstvo.

Res, veren je duh našega ljudstva; z nerazrušljivo ljubeznijo je vdano krščanstvu in cerkvi, nobena stvar mu ne more iztrgati tega najdragocenejšega bisera, prepričano je, da za-nj v nobeni človeški naredbi ne najde nadomestila. Tako verno prepričanje gojiti in ž njim ohraniti ubogemu ljudstvu edino zdatno tolažilo, edino zanesljivo sidro upanja v tem težavnem življenji, šteje si duhovščina v najsvetejšo dolžnost in je trdne volje njej v vseh okoliščinah, pri vsaki ustavi neomahljivo zvesto ostati. Tudi zdrav je duh našega ljudstva; dobro čuti, česa mu je potreba; prav dobro zná preudariti, kje so pravi in odkritosrčni njegovi prijatelji, kam se mu je zaupljivo obračati. Duhovščini še treba ni mešati politiko v verstvo; z najmilejšimi dokazi vdanosti oklepa se še zmiraj ljudstvo duhovnih pastirjev, in dokler mu bodemo mi v milih in nemilih dneh z vdano ljubeznijo stali na strani, za njegovo napredovanje in izobraževanje darežljivo skrbeli, bode pri nas sveta in poduka iskalo in vse umetne zapeljivosti ne bodo mogle zbegati njegovega zdravega duha.

Čudno, da imajo, kakor se kaže, veljaki konštitucijonalnega društva še zmiraj toliko groze in strahú pred „mogočnostjo“ duhovnov. Nismo ošabni na to mogočnost, marveč živo čutimo svojo nezmožnost in nam je le hudo pri srcu, da nimamo bolj zdatnih sredstev pomagati ljudstvu, da bi hitreje dospelo na ono stopinjo napredka in izobraženosti, ktero doseči je sposobno.

Spomenica mestnega zbora pravi: „duhovska mogočnost“ služi le tujim namembam in se le prevečkrat odteguje očem postave. Prav res, duhovska mogočnost služi namembam, ki so morebiti tuje srčnemu mnenju mestnega zbora, toda prav lastne naj dražim zadevam našega ljudstva. Ona nič druzega ne namerja, razun da si ljudstvo nepokvarjene ohrani posebnosti, ktere mu je Bog podaril, in da z njihovo pomočjo vzraste do popolnoma dozorele možatosti Kristusove, da bi ostalo vdano svojemu Bogu in avstrijski vladarski hiši, ne pa, da bi se mu poropale one posebnosti in ga nasprotniki zavirali ali pa celó ustavili na potu napredka. Če pa duhovščina tako dela, ne boji se očesa postave in se ga tudi nima za kaj bati. Postavimo pa, da bi tudi hotela skrivati kako zlobno počenjanje pred očesom postave, razvidi se ravno iz one spomenice, da bi ga prežečemu očesu mestnega zbora nikakor ne mogla skriti. Zakaj se mestni zbor bolj čversto na noge ne postavi, saj ima vendar pri rokah policijsko moč? zakaj ne izročuje postavolomne duhovščine sodnijskim razsodbam? Če ima mestni zbor zavidovanja malo vredni pogum ovajati duhovščino pred visoko vlado in pred javnim mnenjem, naj ima tudi serčnost na sodišči dokaze teh dolženj našteti, ker se drugač ne le pred vsem mestom, ktero zastopa, ampak tudi pred vso deželo osramoti, da je joj! in poslednjo trohico zaupanja zgubí.

Če nadalje sledimo spomenici, moramo nehoté milovati skoraj otročji strah pred duhovščino, kteri je mestni zbor tako daleč gnal, da je namestniku c. k. vlade, visokorodnemu gospodu deželnemu predsedniku očitoval, da „nepogojnemu gospodovanju duhovstva v šoli postavno narejeni jéz še zdaj ni postavljen.“ Čudno, kaj mestni zbor ne vé, da nimamo še postave o šolskem nadzorništvu? Ali mu je še zdaj neznano, da, ker ni še take postave, ima tudi v naši deželi moč razglas 10. svečana t. l.? Ali ni nar više vodstvo ljudske šole čisto v rokah vlade? Ali ni knezoškofijskemu konzistoriju šolsko opravilstvo čisto odvzeto? Ali niso vsi okrajni dekani brez razločka čisto odstavljeni od šolskega nadzorovanja? Ali žali mar kako postavo, če duhovni učé krščanski nauk v šoli, če vodijo duhovni še zdaj kot kateheti ali vodji glavne šole, ali če so fajmoštri, dokler ni nove vredbe šolskega nadzorništva, še na čelu ljudskih šol? Ktero postavo žali deželni predsednik, če pokliče zarad vredbe ljudske šole tudi dva duhovna v svoje svetovavstvo? Kje je postava, ki zahteva tako ločenje šole od cerkve, da bi se njej duhovščina še bližati ne smela? V oziru na govor, kterega je Vaša Vzvišenost imela 31. sušca preteklega leta v gosposki zbornici, menimo biti zagotovljeni, da take ločitve tudi visoka vlada nima v mislih. Če pa mestni zbor naravnost pravi, da duhovščina s svojim vplivom šolo kvari, moramo ga zavrniti, da je to v neodpustljivi vétrenosti izbleknjena trditev brez kake veljave, dokler ne razglasi svetu svoje omenjene skušenosti v tej zadevi.

Če je sicer tudi nedokazano, sumljičljivo in obrekajoče krivičenje mestnega zbora zoper duhovščino vzbudilo pravično nejevoljo v srcu vseh, kterim je še kaj mar za pravičnost in spodobnost; pripoznavamo vendar očitno, da smo zadovoljni, če se proti duhovščini tako ravná, kakor se priporoča visoki vladi. „Nad delavnostjo duhovnov na leci in v šoli,“ tako hoče mestni zbor, „mora se ostro čuti in vsakemu prestopku nasproti ravnati z vso ostrostjo postave.“ Dobro tako; po vseh farnih cerkvah so redno vsako nedeljo in vsaki praznik pridige. To je naše poslanje, in gorjé nam, če ga ne zvršujemo. Neizrečeno nas bo veselilo, ako se vsi mestni svetovavci določijo posamezno in skupno (in corpore) toliko pridig hoditi poslušat, kolikor je naj več moč. Nam veljá povelje Gospodovo: Kar sem vam govoril na uho, oznanujte s stréh. Čem pogostejše in zvestejše nas bodo poslušali, tem manj se nam je bati, da bi kdo vzrok imel sumničiti naše pošteno mišljenje. Še celo upanje nam bode zasijalo, da bo beseda Gospodova skoz zunanje uho segla do notranjega sluha in tako pokazala svojo prestvarljivo moč, da se v resnici povrne zaželeni mir v mesto in deželo, in se pri nas vseli ona vsem prijetna prostost, v kteri se godí vsakemu pravica in za vse veljá enaka postava.

V Ljubljani 8. rožnika 1869.

Sledé podpisi duhovščine iz vse škofije.

Znanstvene stvari.

Sporočilo

o XIV. odborovi seji slovenske Matice

v Ljubljani 24. junija 1869. l.

Slov. Matica je imela 24. junija XIV. sejo. Vodil jo je gosp. predsednik dr. Costa. Vpričo so bili gg. odborniki dr. J. Bleiweis, dr. Zupanec, dr. Vončina,

Svetec, Šolar, dr. Papež, Vavrů, Lésar, Ivan Vilhar, Marn, Praprotnik, in vnanja gg. odbornika Gorjup in Trstenjak. Predsednik pozdravlja zlasti vnanja gospoda odbornika; potrdi se zapisnik XIII. seje in prof. Lésar prične. Tajnikovo sporočilo se glasí:

Slavni odbor! Od 13. odborove seje (11. marcija t. l.) naznanilo se jih je 47, ki želé družbeniki biti Matici slovenski; med njimi eden, ki hoče biti ustanovnik; (tajnik prebere imena ter stavi nasvet:) „Naj slavni odbor vse sprejame med Matičine družbenike". (Odbor pritrdi.) Matici je po tem takem prirastlo 47 udov in glavni knjigi je danes poslednja številka 1583.

Vse, kar je sl. odbor v 13. seji sklenil in naročil, izvršilo je upravništvo.

Izmed dopisov, došlih po zadnji seji omenjam naslednjih.

Knjigar Svetozar Galac iz Zagreba obeta račun o prodanih Matičinih knjigah do 1. julija.

Gospod prof. Iv. Macun med drugim piše: „Ali se ne bi slov. Matica odločila, da kakor morebiti 6. zvezek na svetlo dá bolje Stanko Vrazove slovenske pesmi in dopise. Jaz je imam v rokah, kar jih je imela saj na početku tek. leta tukajšnja Matica; al te rečí hranijo se tako slabo, da je na pr. ravno slovenskih dopisov do sedaj se izgubilo kaj veliko; zato sem koj rekel g. Jagiću, da vsaj slov. umetne pesmi Vrazove z njegovim znanjem držim jaz v rokah, dokler se ne odloči, ali bodo prišle v natis ali ne. Prosim, poročajte v sledeči odborovi seji o tem, ali bi slov. Matica dala meni nalog, da to reč morebiti za sledeče leto priredim. Toliko Vam pak lahko smem reči, da Vrazovega življenja, njegovih del in dopisov v njegovi ostavščini brez vsega pitanja nikdo ne pozná tako na tanko, kakor jaz". — Na to točko smo gosp. Macunu odgovorili to-le: „Naznanjamo Vam, da je ilirska Matica obljubila „sve slovensko gradje Vrazovo predati Matici naši", toraj tudi to, ktero imate Vi v rokah. — Kako se izdá Vrazova zapuščina slovenska, o tem odbor še ni sklepal, sklep je le, da se nabira blago; ko sklenemo nabiranje, bode govor kako in kaj; toraj Vam že zdaj nič gotovega ne moremo pisati. O istem času se s svojimi predlogi oglasiti pri odboru".

Matica ilirska nam je poslala Vrazovo zbirko narodnega blaga, a Vrazovih spisov, ki jih omenja g. Macun, ni v njej; izročila se je gosp. J. Šolarju, ki morebiti že danes kaj pové o njej. — Morda bi bilo prav, da sl. odbor koj danes naročí odseku za izdavanje knjig, naj skuša, da od g. Macuna dobí Vrazove spise, da se shranijo do ugodnega časa. (Odbor pritrdi. — Gosp. Trstenjak in g. dr. J. Bleiweis naznanita, da tudi ona hranita še nekaj Vrazovih dopisov. — Odbor izreče željo, da jih izročita Matici, in to tudi obljubita.)

Ravnateljstvo glavne mestne šole pri sv. Jakobu in poročajoči tajnik sl. odboru hvalo izrekujeta za knjige, v zadnji seji podarjene njunim učencem.

Predsednik žalške čitalnice je prosil nekoliko Matičinih knjig za tamošnjo čitalnico; z g. prvosednikovim privoljenjem smo jej poslali po 1 iztis „Zgodovine slov. naroda", „Olikanega Slovenca", „vojvodstvo kranjsko in Koroško" pa „slov. Štajarja" 1. snopič. — „Naj sl. odbor potrdi to ravnanje. (Odbor pritrdi.)

„Imperatorsko rusko geografičko občestvo" v Sankt Peterburgu je Matici naši poslalo knjigo „ОТЧЕТ". Potrjevaje prejem te knjige smo po prečast. g. M. Rajevskiju omenjenemu občestvu poslali vse dosedanje matičine knjige ter mu oznanili, da Matica naša ž njim stopi v zvezo književne vzajemnosti. — „Naj sl. odbor pritrdi tudi temu ravnanju". (Odbor odobri ta predlog.)

O natiskovanji matičinih knjig za tekoče leto naznanjam to-le: a) „Letopis" za Mat. koledar (1870. leto) se že natiskuje, in bode precej obširen. b) Tudi „slovenski atlant" je že v delu. — Sklenjena je pogodba z g. Fr. Köke-jem, lastnikom geograf. ustava na Dunaji; vsled te pogodbe bode kamnorez stal: 1. za obe zemlj. obli 145 gold.; 2. za Evropo 150 gold.; 3. za Avstrijo 270 gold.; 4. tisk (črn) za vse tri zemljovide vsak v 2000 iztisih 120 gold.; 5. papir v 2000 iztisih 162 gold.; 6. tiskan kolorit za vsakih 100 iztisov vsake barve po 2 gold. — Vsi trije zemljevidi bodo dovršeni v petih mesecih.

Gosp. Cigaletu je odsek za izdavanje knjig za poslovenjenje imen na teh zemljovidih, za korekturo in nadzorovanje vsega tiska odločil 170 gold. nagrade.

c) O „Schödler-jevi" fiziki bode sl. odboru danes poročal g. dr. Jern. Zupanec; jaz le toliko povem, da smo od g. Vieweg-a prejeli slike, ki jih danes natisnjene na ogled postavljam sl. odboru. Temu naznanilu pristavljam še naznanilo, da nam bode g. Tušek sproti pošiljal rokopis, tako da se zaporedno natiskovanje ne bode oviralo. Ker je sodba dveh g. poročevalcev o prvi polovici Tušekovega prevoda, kakor bode sl. odbor kmalu slišal, jako ugodna, zato je menil odsek, da ni treba pošiljati ga še tretjemu presojevalcu g. Zajcu; na tako častno sodbo prvega dela opiraje se in da tisk ne zaostaja, v svojem, menda smem reči, tudi v odsekovem imenu nasvetujem: naj se daljni rokopis brez presojevanja izroči tiskarnici". (Odbor pritrdi.)

Zarad Schödler-jeve mineralogije piše g. Erjavec: „Mineralogija je nerazdruživa od geognozije; naj toraj obojo prevzame g. Zajec". — Odsek za izdavanje knjig je pritrdil g. Erjavcu in g. Zajca naprosil, da izdela tudi mineralogijo. Gosp. Zajec je prevzel to delo. (Kon. prih.)

Dopisi.

Iz Koroškega. *(Učiteljski zbor. — Telovadbe v šolah.)* Učiteljsko društvo vélikovškega vélikega okraja je imelo nedavno svoj tretji letošnji zbor, pri kterem so bili vsi njegovi udje in še tudi drugi poslušalci pričujoči. Govorilo se je o tako imenovanih „Fröbelnovih otroških vrtih" (govornik gosp. Pepelnik), o dušoslovji (govornik predstojnik gosp. J. Zima), o kazavnem nauku (govornik podučitelj gosp. Sturm), o čutji za lepo in resnično (govornik gosp. Artnak) in o zraku in kaj se v njem kaže (govornik gosp. Janeš). Zborovalo se je v lepem in prav parlamentaričnem redu. Govori so bili prosti, obširni, skoro vsi z veliko marljivostjo izdelani in prave praktične vrednosti. Sklenilo se je tudi napraviti peticijo, da se vse norčije, ktere se v predpustu in drugih časih leta uganjajo in mladino demoralizirajo, ostro prepovejo.*) — Telovadba se je že v vseh šolah vpeljala; al potrebno orodje se ne vidi povsod. Občine so v tej reči zeló zanikerne, pa še tudi v obče ne poznajo koristi telovadbe za teló in dušo.**)

Iz Ljubljane. *(Očitna preskušnja)* gosp. preparandov 2. razreda o svilo- in murboreji na vrtu kmetijske družbe je bila 26. dne t. m. Oskrbnik družbenega vrta gosp. Schollmayr jim je teoretični in praktični in to brezplačno razlagal nauk tako, da so imeli lepo priliko se djansko naučiti ne le reje murb, temuč tudi izrejevanja svilnih črvičev od prvega začetka do konca. — Preskušnja o murbo- in sviloreji, kakor

*) Iz tega bo težko kaj o sedanji „liberalni" dôbi. Vred.

**) Če mladina ljudske šole že tako skače ali če ima dolgo pot v šolo, je menda že to dober kos telovadbe. Vred.

tudi o reji sadnega drevja gosp. bogoslovcev bode julija meseca. Ti gospodje imajo zdaj, ko je marljivi gosp. Schollmayr začel mikroskopične preiskave svilnih črvičev, metuljev in kokonov, tudi priliko vaditi se važnega preiskovanja: ali so kokoni zdravi ali ne. Že je gosp. Schollmayr-u došlo iz dežele mnogo metuljev in kokonov v preiskavo, in žalibog, da ni vse tako zdravo kakor so mislili svilorejci sami. Zato naj se nihče, ki semena kupi za prihodnje leto, ne zanaša na sama zagotovila prodajalcev, da je seme zdravo. Mikroskopična preiskava mora to potrditi. Le po tej poti morejo gotovi biti, da se nismo okupili.

— *(Iz deželnega odbora.)* V sejah 19. in 26. dne t. m. se je sklenilo, da se za 24 mirnih norcev, ki začasno, dokler se ne zida nova nornišnica, pridejo v hišo na spodnje Poljane, napravi obleka, perilo in sicer potrebno pohišje. — Na drugo vrsto Hartingerjevih kmetijstvo popisajočih tabelj se je naročilo. — Nova knjiga pod imenom „Navod, kako naj ravnajo posamesni kmetje in cele seseske z gozdom“, je že natisnjena. Odbor je sklenil, da se prav po nizki ceni prodaja, to je, po 12 krajc. in jo soseskam priporočí. — Bral se je odgovor c. kr. ministerstva pravosodja na pismo, v kterem se je po sklepu lanskega deželnega zbora ministerstvo prosilo, naj se c. k. sodniškim uradnijam naročí, da rabijo jezik slovenski v pismih svojih na tanko po postavah. V tem odgovoru od 4. junija pravi minister dr. Herbst, da se niso slišale doslej od nobene straní pritožbe in da se ministerstvu tudi ni nobena sodnija povedala, ki bi zanemarjala slovensko uradovanje, tedaj po takem ne more dvomiti, da ne bi sodnije spolnovale svoje dolžnosti, in zato tudi ne more sodnijam prve in više stopnje nič na novo ukazovati, a tudi tega ne more zaukazati, da bi pri konečnih obravnavah s zatoženci, ki samo slovenski jezik umejo, zagovornik (advokat) zatoženca moral v slovenskem jeziku zagovarjati, in to zato ne, ker po redu kazenske pravde si sme zatoženec zagovornika izbrati po svoji volji, tedaj tudi tacega, ki ne zná slovenskega jezika. Da pa ministerstvo, kolikor mogoče, vstreže željam deželnega zbora, je zaukazalo ob enem, da sodnije kranjske, kadar službeno izbirajo zagovornike, gledajo na to, da je zagovornik zmožen jezika slovenskega toliko, da more zatoženca pri konečni obravnavi zagovarjati v slovenskem jeziku. — Deželni odbor je skleni, da dopis gosp. ministra pride v sporočilo prihodnjega deželnega zbora, ki bo imel po takem priliko prevdariti: ali je res tako, da vse sodnije na Kranjskem z slovenskimi strankami obravnavajo v slovenskem jeziku, in da nikjer ni o tem nobene pritožbe. *) — O ljublj. posilni delalnici se je poročalo, da so ženske, ki so zdaj tudi tukaj in ne več v Lankovicah, popolnoma in prav praktično ločene od možkih, in da je nadzorstvo v obeh razredih prav dobro vredjeno in sploh vse v najlepšem redu. Odbor je to sporočilo zadovoljno v vednost vzel in dovolil napravo nove kopelnice in kurjavo s šoto, zoper ktero tudi delalnični zdravnik nima nikakoršnega ugovora. — C. k. deželno predsedstvo je naznanilo, da postave, ki jih je poslednji deželni zbor sklenil o premembah §§. 12. 13. 15. 16. 32. in 37., potem §§. 3. 5. 7. 8. in 9. in pa §§. 10. in 11. volilnega reda za deželni zbor, niso potrjene, in tako tudi ne postava, po kteri naj se zgrabijo občinstvu nevarni lenúhi in potepuhi in vtaknejo v posilno delalnico. — C. kr. deželna vlada je po sporočilih kantonskih poglavarstev v Logatcu in Postojni deželnemu odboru naznanila, da roparska zverina na Notranjskem veliko škodo dela in da je lani in predlanskem v logaškem okraji strgala 10 volov, 565 ovác, 17 kóz in 18 glav druge domače živine, v obeh teh letih pa so vstrelili v Hrenovicah le 7, v Nadanjem selu 3 in v Planini 5 volkov. Deželni odbor je sklenil še bolj na tanko poizvedeti škodo, ki jo prizadeva roparska zver in potem prihodnjemu deželnemu zboru nasvetovati, da se zopet vpelje strelščina (talija) za roparsko zverino. — Zarad železnice dolenske, to je železnice ljubljansko-karlovške, je došlo deželnemu odboru naznanilo c. kr. ministerstva kupčijstva, da je sicer ministerstvo v poslednji skupščini državnega zbora postavo o železnicah na stran djalo, ker ni bilo časa več za te obravnave, da pa zatega del ni popustilo programa svojega, v kterem stojí tudi dolenska železnica.

— Kakor slišimo, misli vodstvo Rudolfove železnice, ki bode zidalo našo gorensko železnico iz Trebiža do Ljubljane, to železnico dokončati do vseh Svetih prihodnjega leta.

— *(Protest prečastite duhovščine kranjske)* proti spomnici ljublj. mestnega odbora, ktera črtí in natolcuje ves duhovski stan na Kranjskem, so, kar je do onihmal podpisov prišlo iz dežele v Ljubljano, podpisali vsi duhovniki razun treh iz Ljubljane in enega pod Ljubljano; nekdo med unimi je neki rekel: „ich versteh' das Ding's nicht“, čeravno ni bila pisana v slovenskem, morebiti njemu zopernem jeziku. Duhoven, ki se brani podpisati pismo, ki se je moralo pisati v brambo javno in hudo razžaljene častí celega stanú proti ravno tako krivičnim kakor grdim napadom, in ki je bilo pisano še v brambo tako, da nezahteva, da bi duhoven stal nad postavo ali zunaj postave, — duhoven tak, pravimo, ki se brani podpisati pismo tako, naj vrže tudi kolár od sebe! O tej zadevi ne gré za narodnost, ampak za poštenje duhovsko; tù je „nad strankami stati“ le sleparna fraza, kteri veljá svetopisemski odgovor: „kdor ni z nami, ta je proti nam“.

— *(Katoliška družba)* je prejela od sv. Očeta lastnoročno podpisano pismo iz Rima, ki se s posebno prisrčno besedo zahvaluje za adreso, ki jo je ta družba poslala papežu za zlato mašo.

— Namesti gosp. Peršeta, bivšega c. k. državnega pravdnika-namestnika v Ljubljani, je imenovan gosp. M. Schwarzenberg. Ali je ta gospod zmožen slovenskega jezika, kakor ga mu je treba na tem mestu, tega ne vemo, skušnja bode učila; to pa vemo, da so se drugi gospodje po pravici nadjali te službe, ki so jezika popolnoma zmožni in že dalj časa opravljajo sodniško službo.

— *(Filologično službo — staroklasično in slovensko)* na ljubljanski gimnaziji je dobil gosp. Bl. Hrovath. Čudno! da naše najbolje močí, kakor prof. Žepič, ki je med drugimi tudi za to službo prosil, ne morejo priti na domačo gimnazijo.

— Včerajšni „Slov. Nar.“ naznanja od besede do besede pismo, v kterem c. k. generalno zapoveljništvo v Gradcu častnike opominja zarad udeleštva pri turnarskem izletu v Vevče.

— *(Poslednji „Brencelj“)* je v prepoved djan, kakor „Triglav“ piše, zarad 3 spiskov. Srečni dunajski šaljivi listi! Vi „Kikiriki“, „Figaro“, „Reibeisen“, „Floh“ in kolikor vas je sicer listov te baže, smete vsak dan in neprenehoma z besedo in podobami hudo ongaviti in brez ovire na smeh staviti ministre, državne poslance, papeža, kardinale, škofe in druge osebe „majorum gentium“, pri nas pa se humoristični slovenski list še pošaliti ne sme s patroni „Tagblattovimi“. Ima li res — kakor „Reform“ pravi — nova êra v vsem dvojno mero, dvojno vago — za Nemca drugo, za Slovana

*) Po takem c. kr. ministerstvo samo želí izvedeti, ali se spolnuje postava po sodnijah; deželni zbor pa bo le tedaj v stanu kaj gotovega povedati, ako se mu naznani, da se tù in tam morebiti vendar ne godí tako, kakor ministerstvo misli. Vederemo! Vred.

drugo? — Ker je, kakor včerajšnji „Triglav“ piše, „Brencelj“ še zmiraj zapečaten, in se nov list ne more izdati brez naglavne podobe, zato morajo naročniki na 10. list že potrpeti do konca tega tedna.

— Sobotni „Tagblatt“ piše, da sta nekega deželnega uradnika v petek zvečer ob 6. uri, toraj pri belem dnevu, v slonovih ulicah dva mlada dečaka, „na videz gimnazijasta“, psovala ter mu žugala zbiti cilinder. Kdaj se bode vendar začelo — tako sklepa „Tagblatt“ — naši šolski mladini kazati nekoliko, kako naj se vede? Mar ima to vedno napredovati?“ — Nadjaje se sicer, da ona zarobljenca nista bila gimnazijasta in da se bode g. ravnatelj gimnazijski potegnil za dobro ime svojih šol, prašamo nasproti: Mar takemu napadanju „Tagblattovemu“, ki kar naravnost „po videzu“ ljudí psuje, ne bode še konca ne kraja?!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Dunajski časniki pravijo, da deželni zbori se začnó 15. septembra. — Vladni časnik „Wien. Zeitg.“ je te dni razglasil veliko vrsto novih šolskih glavarjev, svetovalcev in nadzornikov. V slovenskih deželah so ti-le: Administrativni poročevalec pri deželnem šolskem svetovalstvu goriškem je pl. Vilh. Hahn; udje istega dežel. svetovalstva (za 6 let) sta učitelja verstva Lor. Pertout in Andr. Marušič, potem vodja više realke F. Gatti in Ant. Klodič, kteri opravlja tudi službo dež. šolskega nadzornika. Nadzornika gimnazij in realk na Štajarskem, Koroškem in Kranjskem sta K. Holzinger, doslej gimnazijalni ravnatelj v Gorici, in pa dr. Wretschko, doslej gimnaz. profesor na Dunaji (obeh teh gospodov niso Slovenci kaj posebno veseli, temveč ju pa more grof Anton Auersperg jako vesel biti, kajti po njegovi očitno izrečeni besedi se je v naših šolah le premalo ponemčevalo), obá bota stanovala v Gradcu. Administrativni šolski referent za Kranjsko bode c. k. vladni svetovalec Hočevar. Dr. Fr. Močnik je nadzornik ljudskih šol na Štajerskem, — na Kranjskem dr. Jarc. Nadzornik srednjih in ljudskih šol na Tržaškem in za humanistične nauke v Istrije A. Stimpel. Dr. M. Klaić v Paznu je referent za administrativne in gospodarske šolske zadeve. Dr. Pavišič je nadzornik ljudskih in kolikor treba tudi srednjih šol v Dalmaciji. — Volitve deželnih poslancev na Českem se začnó in Čehi bojo volili, da se jim ne vrinejo nasprotniki; izvoljeni pa po izreku znane deklaracije spet ne bojo šli v deželni zbor, dokler vlada ne nastopi poti sprave (Ausgleich) s česko krono. — Blizo Brna je bil tabor, ki se ga je udeležilo 50.000 ljudi, ki so v lepem redu izrekli, da se nepremakljivo držijo česke deklaracije. — Poljski državni poslanci čutijo zdaj, da volilci njihovi niso z njihovim postopanjem v državnem zboru zadovoljni. 27. dne t. m. je najtrdovratnejši Ziemialkovski v velikem zboru volilcev v Lvovu videl in slišal, da večina ne mara za njegovo politiko.

Denarni zapisnik Matičin.

Novi udje

sprejeti v XIV. odborovi seji.

Gospod * Ulaga Jožef, župnik v Št. Vidu za 1. leto 10 gold.

Za 1868. in 1869. leto.

Šola na Grajski vasi pri Vranskem . . . . . 4 „

Za 1869. leto.

Bukvarnica farna pri sv. Križu (Štaj.) . . . . 2 „
Gospod Grošelj Jakob, kaplan pri Stari cerkvi . 2 „
„ Jaklič Josip, kaplan v Prečini . . . . 2 „
„ Črnoša Šime, župnik v Črešnicah . . . 2 „
Gospod Golob Janez, kaplan v Črnem vrhu . . 2 gold.
„ Juvan Janez, beneficiat in glavne šole vodja v Idriji . . . . . 2 „
„ Ramoveš Jernej, kaplan v spodnji Idriji . 2 „
„ Zagorjan Henrik, kaplan v Žireh . . . 2 „
„ Spinder Nikolaj, hišni posestnik v Ljubljani 2 „
„ Rutnik Rajmund, mlinarski pomočnik v Starem trgu . . . . . 2 „
„ Korošec Miha, kaplan v Konjicah . . . 2 „
„ Kolar Vincencij, kaplan v Tinjah . . . 2 „
„ Arlič Janez, župnik v Žrečah . . . . 2 „
„ Pintar France, provisor v Št. Jerneji . . 2 „
„ Begna Franjo, prislužnik kr. sudb. stola v Zagrebu . . . . . 2 „
„ Vranjican Anton, iztražni sudac v Zagrebu 2 „
„ Voh Jernej, kaplan na Vranskem . . . 2 „
„ Nanutti Antonin, duhoven v pokoji v Gorici št. 427 . . . . . 2 „
„ Vesel Viljelm, kaplan v Jelšanah . . . 2 „
„ Pleše Jožef, trgovec v Jelšanah . . . . 2 „
Čitalnica v Žalcu . . . . . 2 „
Čitalnica v Cirknem . . . . . 2 „
Gospod Trepal Anton, kaplan v Cirknem . . . 2 „
„ Stavdahar o. Ignacij, gimnazij. katehet v Novem mestu . . . . . 2 „
Frančiškanski samostan v Novem mestu . . . . 2 „
Gospod Končnik Davorin, kaplan v Planini . . . 2 „
„ Gregorič Anton, vikarij v Libušini . . . 2 „
„ Pervanje Martin, kaplan v Tominu . . . 2 „
„ Smrekar France, kaplan v Libušini . . . 2 „
„ Jereb Joahim, kaplan v Podbrdu . . . 2 „
„ Slemenik Valentin v Admontu . . . . 2 „
„ Ogrinec Jožef, modroslovec v Beču . . . — „
„ Graf Tomaž, c. k. sodnik v Kanalu . . 2 „
„ Eder Janez, fajmošter v Bohinjski Beli . 2 „
„ Jurkovič Franjo, učit. priprav. v Mariboru 2 „
„ Kapele Ivan, kom. oskrbnik v Metliki . . 2 „

Stari udje so plačali:

a) ustanovniki:

Za 2. leto: gg. Šentak France, Graseli Peter, dr. Gregorič Lavoslav (prvo polovico druzega leta).

Za 3. leto: gg. Pirc France Sal., Köstl Gustav, Tavčar Janez, Modic Janez, Matevžič o. Eginard, Pivec o. Maksimilijan, Simonič France.

Za 4. leto: gg. Janežič Jakob, Fabjan Janez, Pregelj Rajm., Zupan V. C., dr. Razpet Martin, dr. Benj. Ipavec.

Doplačali so: Čitalnica ajdovška, gg. dr. Vančaš Aleksander, dr. Kopač Josip, Volčič Janez, Schweiger Juri, Sajevic Janez, občina mestna v Idriji, Rome Janez, dr. Bleiweis Karol, baron Codelli Anton, vitez Gariboldi France, Skale Pavel, Lipold Janez, Lipold Jožef, Janežič Jakob, Topljak Jožef, Bušič Jožef, Jereb Jožef, Držečnik Luka, Bonar Jožef, Bohinec Jakob, Jedlička Otokar, Majciger Janez, Modrinjak Matija, dr. Prelog Matija, Radej France, Rapoc France, Srebre Gvidon, Šinko Božidar, Škrbec Davorin, Zorčič France, Murko Anton, Arzenšek Matija.

b) letniki:

Za 1865. leto: g. Ahčin Anton.

Za 1866. leto: gg. Žimnec Karol, Ahčin Anton, Vilfan Simon.

Za 1867. leto: gg. Molj Leopold, Žimnec Karol, Gradišnik Luka, Žurman Janez, Mavčič Jožef, Klemenec Primož, Pogorelec Anton, Gostiša Andrej, Videc France, Srebre Jurij.

Za 1868. leto: gg. Molj Leopold, Žimnec Karol, Gradišnik Luka, Krištofič Lovro, Žurman Janez, Guzaj Arni, Črne Tone, Majtinger Janez, Mavčič Jožef, Simonič Jožef, Šket Davorin, Vrbnjak Jožef, Žerovnik Toma, Jug France, dr. Senjur Karol, Kovačič Marko, Žižek Marko, Zemljič Štefan, Markovič Janko, Brčič Ivan, Strah Januar, Slo-

vanska beseda v Gradcu, Frank Rihard, Lenasi Anton, Pleško France, Perčič Matej, Voglar Jožef, dr. Mrazovič Ladislav, Drašlar Pavel, Kastelic Munde, Lozar Jožef, Tisen Ivan, Videc France, Dutovlje (vas), Jazbec Anton, Vivod Jožef, Žan Ivan, Hudec Aleksander, Soler Jožef, Jereb France, Ivanec Martin, Stranjščak Anton, Osvald Janez, Elsbacher Andrej, Kacin Andrej, Juh Janez, Potočnik Anton, Krajnec France, Dimec Ljudevit, Gač Vekoslav, Pihler Jožef, Berdajs Davorin, Duhač Ferdinand, Flek Jožef, Miklošič Ivan, Morič Maks, Orozelj Janez, Srebre Jurij, Zemljič Jožef, Herg Lovro, Čuček Jožef, Kandut Krištof, Kosi Božidar, Stoklas Božidar, Šutaj Matija, Zadnik Simon.

Za 1869. leto: gg. Kramberger Feliks, Potočnik Janez, dr. Leben Matija, Jan Primož, Žimnec Karol, Gradišnik Luka, Dolžan Jernej, Koželj Miha, Skrl Jakob, Fortuna France, Krištofič Lovro, Pfeifer o. Milko, Candolini Vojteh, Hočevar Matija, Teran Janez, Žurman Janez, Pavlin Aleš, Dolinar Janez, Vindišar Miha, Šivec Janez, Rumpler Maks, Urbanija Lovro, Malenšek Franja, Jugovec Anton, Jaklič Štefan, Šventner Jožef, Kunšič Lovro, Logar Leopoldina, Rudež Jožef, Fric Matija, Goričan Ferdinand, Gruškovnik Blaž, Magdič Anton, Mavčič Jožef, Repič Davorin, Šket Davorin, Sova Blaž, Toplak France, Klemenec France, Žerovnik Toma, Tomec Jurij, Mulej Andrej, Sovinč Anton, Jug France, Hržič Ivan, Vidovič Anton, Knjižnica pri sv. Barbari, dr. Senjur Karol, Endlicher Rudolf, Gršak Vincencij, Kovač Janez, Adamič France, Brčič Ivan, Gorišek France, Jerič Jožef, Kozjek Andrej, Oblak Jurij, dr. Skrabar Viktor, Stupica Lovro, Tavčar Matej, Zelenec Jožef, Hlebec o. Bogomir, Frank Rihard, Jerše France, Lenasi Anton, Košir Alojzi, Bononi Jožef, Šle Andrej, Omahen France, Petrič Blaž, Peterlin Primož, Aljančič Andrej, Krofič Mihael, Torkar Matija, Milar Pavel, Kočevar Ferdo, Novak Josip, Velikanje Anton, Erjavec Franjo, Bačnik Janez, Zagorjan Ivan, Legat Janez Nep., Varl Jurij, Juvančič France, Aleš Luka, dr. Grbec Ljudevit, Gregorič Ignacij, Grm Janez, Höchtl Drag., Inglič Jakob, Leskovic Boštjan, Lipold Marko, Mogolič Miha, Pivek Janez, Stegnar Feliks, Stranecky Jožef, Urbas Leopold, Škrjanec Anton, Jakelj Gregor, Ahčin Drag., Aver Pavel, Belar Leopold, Cvajer Drag., Dimec Avg., Drašlar France, Družba tiskarjev, Flis Janez, dr. Fux France, Gerber Matija, Gnjezda Ivan, Göck Ferd., Gregorič Matija, Hausner Henrik, Hohn Hugon, Hohn Rob., Horak Ivan Nep., Horak Slavoljub, Ivanetič Martin, Jenčič Alojzij, Jentl Anton, Kalan Matija, Kandrnal France, Kaprec Ivan, Klemenčič Anton, Klemens France, Klein Anton, Kljun Drag., dr. Klofutar Leonard, Knjižnica ljubljanske gimnazije, Kočevar France, Konšek Valentin, Kolman France, Köstl Jožef Val., Kramar France, Križnar Miroslav, Kušar Matija, Lahajnar Drag., Lerher Jurij, Linčinger Oton, Macak Ivan, Mahr Ferd., Maršalek Avgust, Melcer Drag., Novak Janez, Oblak Jožef, dr. Orel Jožef, Skopo (vas), Pakič Mihael, dr. Pavker Henrik, Perona Ljud., Petrič Ivan, Polec Jožef, Potočnik Mihael, Puhar Drag., Praprotnik And., Raktelj France, dr. Rebič Julij, Regoršek France, Ribič Jožef, Ricoli Alojzij, Skul France, Smole Jakob, Spoljarič Jakob, Suhadobnik Lovro, Strzelba Jožef, Štrukelj Gothard, Schrei Toma, Šupevčeva Antonija, Schwarc J. P., Tomec Martin, Tomec Jakob, Turk Jožef, Ulman Neža, Urh Peter, Valenta Voj., Več Ivan, Vičič Ivan Ev., Vrhovec Blaže, Vrtnik Avg., Vašer Rajko, Zitterer Andrej, Zupan Jožef, Žagar Drag., Dutovlje (vas), Kajzel Peregrin, Kajzel Vekoslav, Jazbec Anton, Finc Anton, Žan Ivan, Podobnik Nace, dr. Kulavec Janez, Abzec Matija, Zabukovšek Gašpar, Kocuvan Anton, Kinčič Janez, Kunej Janez, Pintar Matevž, Šepec Ivan, Jaklič Drag., Cajhen Janez, Jesenko Gregor, Jeretin Edvard, Žuža Janez, Žnidar Martin, Ripšl Mavricij, Bitenc Janez, Roze France, Lukažič Janez, Koderman Filip, Matoh Jožef, Jozek Ljudevit, Blagne Anton, Peharec Simon, Jereb France, Legan France, Tušek Ivan, Venedig Herman, Roderman Rihard, Mlakar Maksimilijan, Puher Viktor, Kramberger Lovro, Čurin Jurij, Kralj Janez, Stranjščak Anton, Boštjančič Anton, Bartel Jožef, Kolarič Jožef, Goluf Anton, Pignar France, Pušavec Valentin, Čitalnica v Jelšanah, Brecelnik Janez, Klemenec France, Dobravec Mihael, Teran France, Princ Jožef, Čitalnica v Poddragi, Rakoše Miha, Prekoršek Gregor, Jeram Jožef, Vester Janez, Kristan Lovro, Seljak Ant., dr. Bučar Žiga, Mohor Martin, Čitalnica v Novem mestu, Gruden Jakob, Blažon Jakob, Brence Janez, Dolenec Jožef, Florjančič Nace, Jeršan Anton, Kovšca France, Lavrič Jurij, Levičnik Valentin, Modrijan France, Perenič Alojzij, Doljak Jakob, Pencin Drag., Gaberšček Janez, Golja Jožef, Rutar Tomaž, Leban Janez, Kerkoč Štefan, Bevek Janez, Kramar Filip, Močnik Luka, Lazar Anton, Rutar Anton, Tomažič Ivan, Barle Jožef, Ambrožič Blaž, Kete Jožef, Lekan Janez, dr. Spazapan Štefan, Sežun Žiga, Košir Jakob, Vrtovec Filip, Šraj Valentin, Klinar Drag., Štupar Janez, Janža Janez, Pečar Janez, Pokorn Anton, Erjavec Janez, Blaznik Jakob, Lunder Janez, Pašič Janez, Čadež Janez, Zelen Jožef, Rudolf Lovro, Belar Jožef, Silvester Radoslav, Rešek o. Enrik, Švarec o. Alkuin, Trček o. Egidi, dr. Vošnjak Janez, Holec Jakob, Šabot Jurij, Vuk Andrej, Caf Jurij, Ferk Matej, Čučko Karol, Alekšič Fidel, Vršič Martin, Švet Ivan, Cvek Lavoslav, Vode Jožef, Fink Jožef, Rupnik Jožef, Metlika Tone, Rogač Tone, Koželj Tone, Sancin Jožef, Kogej Jožef, Vidmar Matevž, Povše France, Čitalnica v Kanalu, Ivančič Jožef, Kragelj Jožef, Širca Janez, Gač Vekoslav, Kodrič Miha, Melhar Anton, Divjak France, Drozg Anton, Kranjc Tomaž, Nagy Albert, Rath France, Brdajs Davorin, Pernavsl Štefan, Pukšič France, Rome France, Kršič Ivan, Kenda Franjo, dr. Pestotnik, Mrzel Jož., Kraševec Anton, Dovič Ivan, Šlander o. Emeran.

Za 1870. leto: gg. Klemenec France, Tomec Jurij, Pevec Janez, Kastelec Janez, Jan Primož, Stranjščak Anton, Kocuvan Anton.

Za 1869—1874. leto: g. abiturienti celjski.

Listnica vredništva. Dopis iz Črnomlja, Poddrage in gornjega Krasa: za danes prekasno prišlo. — Gosp. A. Fr. v Trstu: Spis Vaš v „Oglas.“ bi stal okoli 3 gold.

Žitna cena

v Kranji 28. junija 1869.

Vagán pšenice 4 fl. 60. — rži 3 fl. —. — ječmena — fl. —. — ovsa 2 fl. 20. — soršice 3 fl. 56. — ajde 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 65. — krompirja — fl. —. — fižola 3 fl. 52.

Žitna cena

v Ljubljani 26. junija 1869.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 4 fl. 40 — banaške 4 fl. 90. — turšice 2 fl. 79. — soršice 3 fl. 26. — rži 2 fl. 70. — ječmena 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 40. — ajde 2 fl. 50. — ovsa 2 fl. — — Krompir 1 fl. 50.

Kursi na Dunaji 28. junija.

5% metaliki 62 fl. 55 kr.	Ažijo srebra 122 fl. 25 kr.
Narodno posojilo 70 fl. 60 kr.	Cekini 5 fl. 91 kr.

Loterijne srečke:

V Trstu 26. junija 1869: **73. 31. 58. 21. 4.**

Prihodnje srečkanje v Trstu bo 10. julija 1869.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.